

File din istoria romanțată a ariei curriculare „Consiliere și orientare” (sau Basmul *Dirigenției* – cenușărese)

Prof. Silvia MARINESCU
Liceul Teoretic „Ion Cantacuzino” Pitești

Începând cu anul 1998, se introducea în Curriculum-ul Național o arie curriculară nouă denumită „Consiliere și orientare”. La momentul respectiv, acest demers era considerat un câștig cert pentru sistemul nostru de educație și formare, unul din răspunsurile școlii la dinamica socială amplă din România, o adaptare a conținuturilor la nevoile reale ale celor ce parcurg procesul complex al educației. Au urmat o serie de inițiative ale Consiliului Național pentru Curriculum care a elaborat materiale de sprijin pentru profesorii care derulau activități specifice ariei respective, precum și Ordine ale Ministerului Educației, considerate esențiale pentru delimitarea acestui domeniu și precizarea statutului și rolului consilierilor (școlari, ai carierei).

Specialiști ai Departamentului de Orientare Școlară și Profesională din cadrul Institutului de Științe ale Educației București s-au grăbit să elaboreze oferte de formare care să vină în sprijinul nevoilor de învățare permanentă ale consilierilor carierei. Am asistat la definirea și redefinirea, într-o accepțiune modernă, a conceptelor de ”orientare școlară și profesională”, ”consilierea carierei”, ”consiliere educativă”, ”identitate vocațională” etc, cu tipuri, subtipuri, direcții, obiective de referință, competențe, etc. Dincolo de toate aceste aspecte pur teoretice (sau excesiv teoretizate), indiscutabil corecte și interesante, cu trimiteri fie la specialiști consacrați, fie la politicile și direcțiile de acțiune ale Uniunii Europene, introducerea ariei curriculare **Consiliere și orientare** a adus consistente elemente de confuzie între această arie și clasică **Dirigenție**. Părerii avizate susțineau că între cele două domenii există o relație forțată, artificială și practică uneori fără o susținere legală. **”Trebuie spus clar că cele două domenii sunt distincte ca obiective educative, mijloace de realizare și finalități practice. (...) Acolo unde, din considerente tranzitorii de organizare, cele două domenii se derulează temporar în cadrul aceleiași ore, sugerăm alternarea ponderii activităților între Dirigenție și Consiliere de-a lungul anilor de studiu.”** (Mihai Jigău, ISE – Departamentul Orientare Școlară și Profesională).

În fapt însă, adică în școlile din învățământul preuniversitar din această țară, s-a realizat doar o banală redenumire a Dirigenției, pe principiul foarte aplicat și foarte la modă: **”o altă pălărie!”**. Nu tranzitoriu, ci permanent, nu temporar, ci oră de oră, nu numai de-a lungul, ba și de-a latul, dirigenția rebotezată, tot dirigenție a rămas, fără niciun câștig în planul concepției. Fie din nepricepere, fie din inconștiență, nimeni, dintre cei îndreptățiți să o facă, nu au definit și nu au delimitat aceste domenii, condamnate să coexiste într-un perimetru în care era suficient loc și mare nevoie de ambele, dar nu într-o relație de suprapunere forțată, ci într-o completare firească.

S-au încercat și analize etimologice ale termenilor aflați parcă în dispută, ca și când aici se afla cheia rezolvării tuturor problemelor educației, (*dirigo-ere = a dirija, conseiller = a sfătui*), existând opinii conform cărora dirigenție nu ar mai ”suna” deloc democratic.

Nu s-a reușit justificarea clară a înlocuirii terminologiei și nu s-a lămurit, nici măcar în parte, confuzia inițială, amplificată, într-o oarecare măsură și de suprapunerea acestui aspect cu încercarea de relansare a activității cabinetelor de consiliere psihopedagogică din școli. Dincolo de faptul că reînființarea acestor cabinete nu era posibilă în toate școlile și că se confruntau cu numeroase probleme legate de modesta dotare materială, dar și cu insuficiența cadrelor specializate, nu se putea pretinde ca activitatea dirigintelui să fie tranferată sau suprapusă peste cea a psihologului școlar. Asistența și consilierea psihopedagogică este o sintagmă care trimite la luarea în considerare a tuturor relațiilor și fenomenelor existente într-o comunitate școlară și are valențe multiple pe linia facilitării procesului de integrare profesională și general socială a persoanelor cu dificultăți de adaptare. Aceste valențe nu pot fi suficient valorificate, nici la

momentul actual, datorită unor vicii în modul de concepere a rețelei de asistență psihopedagogică, dar aceasta poate reprezenta o altă discuție.

Revenind la ora de dirigiență, rebotezată, trebuie spus că ea a continuat să se desfășoare, ca proces implicit formării, realizat de diriginți care știau că educația trebuie să-și merite statutul de artă, ceea ce nu are nimic în comun cu denumirea, mai mult sau mai puțin formală, atribuită activității lor.

Prin Ordinul M.E.C. nr. 5287/09.10. 2006 s-au aprobat programele școlare pentru aria curriculară **Consiliere și orientare**, ofertă educațională adresată deopotrivă profesorilor diriginți și consilierilor școlari (ca să fie toată lumea mulțumită!). Conținuturile învățării au fost structurate pe module tematice și, în nota de prezentare, s-au dat asigurări că *”proiectarea curriculară a fost realizată în consens cu mesajul cheie nr. 5 al Memorandumului privind învățarea permanentă”*, elaborat de Comisia Europeană, respectiv *”regândirea consilierii și orientării”*. Se părea că denumirea de **Consiliere și orientare** abia acum era consacrată, odată cu noile programe, care veneau totuși cam târziu, la ceva ani distanță de la botezul dirigenției. Totuși, în fapt, dirigențele era cel care la orele lui de dirigiență trebuia să aplice noile programe.

Lovitura de grație aplicată acestui domeniu al educației avea să vină abia în anul 2009. Mai întâi, odată cu **noile planuri cadru pentru anul școlar 2009 – 2010 (aprobate prin Ordinul M.E.C.I. nr. 3410/16.03.2009)**, care scoteau aria curriculară **Consiliere și orientare** din trunchiul comun pentru învățământul liceal. Prin Art. 12, se promiteau, totuși, noi reglementări. Confuzia a devenit din nou cuvântul de ordine. Ora de dirigiență (sau cum s-ar mai putea ea numi!) dispărea astfel din orarul elevilor de liceu.

Ordinul M.E.C.I. nr. 5132/10.09.2009 (publicat cu o întârziere suficientă ca anul școlar 2009 – 2010 să înceapă fără dirigiență la liceu), aduce însă mult așteptatele precizări privind activitățile specifice funcției de dirigințe. Prima concluzie desprinsă în urma citirii integrale a ordinului cu anexa sa cu tot, este că ora de dirigiență se numește, de această dată ... **orientare și consiliere**. Dirigențele desfășoară activități de *”suport educațional, consiliere și orientare profesională”* pentru elevii clasei pe care o coordonează, precum și activități de *”suport educațional și consiliere pentru părinți”*. Dispozițiile generale ale acestui ordin sunt în concordanță cu prevederile Regulamentului de Organizare și Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar (R.O.F.U.I.P.) și sunt fără echivoc. În privința conținutului activităților specifice funcției de dirigințe, multe din precizările ordinului amintit sunt destul de discutabile și permit interpretări, ridică multe semne de întrebare în căutarea logicii răspunsului...

Se face o trimitere neconvingătoare la programele școlare în vigoare pentru aria curriculară **Consiliere și orientare** (arie care defapt nu mai există în planurile cadru pentru învățământul liceal). Sunt enumerate, la modul general, mai multe teme care pot sta la baza activității dirigințelui, în conformitate cu la fel de generalele *”prevederi ale actelor normative și ale strategiilor naționale, etc”*. Faptul că aceste teme pot fi stabilite de diriginți, *”în concordanță cu specificul vârstei și cu interesele/solicitările elevilor”* este chiar de apreciat. Dar totuși, cum rămâne cu programele școlare existente? Trebuie sau nu respectate în litera lor? Sunt ele un instrument facultativ de lucru? Diriginții claselor de liceu sunt trimiși la programe pentru o arie curriculară care practic, nici nu mai există?

Precizarea atribuțiilor și responsabilităților diriginților nu aduce niciun element de noutate, acestea regăsindu-se și în R.O.F.U.I.P. (Art. 42), chiar dacă se induce impresia că abia acum au fost descoperite și formulate.

După reluarea unor aspecte atât de cunoscute, parcă din dorința de a se sparge monotonia, se atinge punctul culminant în capitolul privind desfășurarea activităților specifice funcției de dirigințe. Pentru situația în care în planul cadru nu este prevăzută ora de orientare și consiliere (adică la liceu) se propune ca dirigențele să planifice această oră, consultând colectivul de elevi, iar ora să se consemneze în condica de prezență a cadrelor didactice. Traducând din limba română în limba română, se constată că, deși planul cadru a exclus această arie cu ora ei cu tot din trunchiul comun în învățământul liceal, acum se găsește la repezeală o soluție de a o

reintroduce, invocându-se consultarea elevilor. Ar fi naiv și chiar lipsit de profesionalism să credem că e atât de simplu ca schema orară a unui liceu să permită satisfacerea dorințelor colectivului clasei și posibilitățile reale ale profesorului diriginte de a putea fi la dispoziția elevilor săi, astfel să fie respectat programul tuturor celor implicați.

Rezultatul va fi acela că multiplele condiționări obiective vor ”arunca” nemeritat **ora de dirigentie** în afara orarului elevilor și este greu de crezut că această abordare nu va pune sub semnul întrebării chiar desfășurarea ei în fapt. Oare de s-a scos această ora din planul cadru dacă trebuie acum astfel reintrodusă?

În programul dirigintelui trebuie inclusă săptămânal și o oră la dispoziția părinților, ora respectivă consemnându-se, deasemenea, în condica de prezență a cadrelor didactice. În acest fel dirigințele are de efectuat încă o oră care oricum nu se justifică, în contextul interesului pe care părinții sunt dispuși să îl acorde școlii și colaborării cu aceasta. Oare ce poate consemna dirigințele în condică oră de oră, săptămână după săptămână, atunci când va aștepta în zadar vizita măcar a unui singur părinte pe care să îl consilieze și să-i acorde suport educațional?

Peste toate acestea, se mai găsește loc pentru a se consemna în condică și (minimum) o activitate extrașcolară lunară efectuată de diriginte cu clasa sa. și uite așa, de la eliminarea ariei **Consiliere și orientare** din planurile cadru și dispariția unei ore, care trebuia raportată ca o soluție pentru desconggestionarea programului elevilor, până la introducerea a încă 1 – 2 ore pe săptămână în programul lor și a 2 – 3 ore pentru diriginți, nu e decât un pas. Un pas mic, făcut parcă cu ușurința mersului pe sârmă, pentru care sunt atât de bine antrenați, cei ce concep și semnează Ordine de Ministru în învățământul românesc... și totuși un pas mare... înapoi, pentru școală care mai încasează o nouă problemă de rezolvat: programul activităților diriginților. Mult mai complicat de realizat scriptic, dar în același timp și mult mai lipsit de consistență și mai formal. Deopotrivă, directorii care vor aviza aceste programe de activitate și diriginții care le vor propune, vor ”înghiți o formă frumos ticluită, dar lipsită de fond. S-ar putea vorbi chiar de o senzație de ”indigestie mintală” a întregului grup profesoral, constituit ca un public tăcut, ca un martor colectiv derutat și confuz în fața unei noi „soluții originale” care le este propusă. **Această aparent „formă flexibilă” de organizare a activității dirigintelui își poate dovedi în practică o parșivă rigiditate.**

Având în vedere aspectele menționate, se impun reglementări cu privire la desfășurarea activităților specifice domeniului educativ care să vizeze:

- armonizarea modului de desfășurare a activităților dirigintelui cu prevederile planurilor cadru (în sensul reintroducerii acestei discipline/arii în trunchiul comun pentru toate nivelurile de învățământ) și cu programele specifice propuse; la acest moment există o evidentă contradicție între componentele menționate care produce efecte, atât în planul organizării activităților educative, cât și în planul concepției și al efectuării propriu-zise;
- identificarea unor soluții reale pentru a îmbunătăți colaborarea școală – familie, care să presupună, eventual, introducerea unor forme de responsabilizare suplimentară a părinților, care să își asume calitatea de parteneri activi și direct interesați în procesul educativ al copiilor;
- precizarea clară a denumirii orei efectuată de diriginte, convenirea asupra unei titulaturi unice pentru disciplină/arie în planurile cadru, precum și pentru programele școlare destinate acesteia; denumirea prin sinonimia sinonimelor a activităților educative, mereu alta în fiecare ordin care aduce diverse precizări, este generatoare de confuzie și incoerență.

Dirigințele, într-un fel actorul principal distribuit parcă fără voia lui într-o piesă absurdă, sâtul de denumirea prin sinonimia sinonimelor a orei pe care o are de desfășurat, oră care există în condică, dar defapt nu există în trunchiul comun, nu are altceva mai bun de făcut decât să ia contact și cu această realitate. Poate că dirigințele va găsi suficiente resurse de timp și mai ales de bun simț, salvatoare în situații ambigue ca aceasta și se va încăpățâna să păstreze aparențele făcând ceea ce trebuie... Aceasta ar fi varianta optimistă, dar nu neapărat și cea care se va aplica.